

2015-09-22

**VERKSAMHETSPLAN OCH SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE I
FÖRSKOLORNA I EMMABODA KOMMUN**

Antagen av bildningsnämnden 2013-05-30, § 50.

Innehållsförteckning

1. Utvecklingsområden 2013 – 2016	3
2. Bakgrund och organisation.....	3
3. Målbeskrivningar.....	4
3:1 Utvecklingsområdet Pedagogisk dokumentation.....	4
3:1:2 Huvudmål.....	4
3:1:2 Delmål	4
3:1:3 Kartläggning- Var är vi?	6
3:2 Utvecklingsområdet Barns lärandemiljö.....	9
3:2:1 Huvudmål.....	10
3:2:2 Delmål	10
3:2:3 Kartläggning – Var är vi?	11
3:3 Utvecklingsområdet Barns inflytande i förskolan	13
3:3:1 Huvudmål.....	15
3:3:2 Delmål	15
3:3:3 Kartläggning – Var är vi?	17
3:4 Utvecklingsområdet Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd	19
3:4:1 Huvudmål.....	19
3:4:2 Delmål	19
3:4:3 Kartläggning- Var är vi?	21
BILAGOR.....	24

1. Utvecklingsområden 2013 – 2016

Förskolans ledning har identifierat och prioriterat följande utvecklingsområden i förskolorna i Emmaboda kommun de närmaste åren:

- Pedagogisk dokumentation
- Barns lärandemiljö
- Barns inflytande i förskolan
- Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd

2. Bakgrund och organisation

Under våren 2012 beslutade förskolechefer och förvaltningsledning i Emmaboda Kommun att från och med september anställa tre pedagoger med inriktning mot Reggio Emilias pedagogik, då det finns många likheter i denna pedagogiska inriktning och förskolans läroplan. Anställningarna består av en atelierista, en specialpedagog och en förskollärare som kommer utbildas till pedagogista på Reggio Emilia Institutet i Stockholm. Tanken från ledningens sida var, att med hjälp av deras kompetenser, utveckla den pedagogiska verksamheten i Emmaboda Kommuns förskolor. Det finns ett stort utvecklingsbehov främst inom de ovan nämnda fyra områdena *pedagogisk dokumentation, barns lärandemiljö, barns inflytande* och *barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd*. Utvecklingsarbetet kommer att genomföras långsiktigt och kommer att dokumenteras, utvärderas och följas upp kontinuerligt.

De tre pedagogerna, som tillsammans kallas Team 18, kommer att arbeta på de olika förskolorna enligt ett i förväg uppgjort schema. Deras huvuduppgift är att stötta och hjälpa personal i planeringen och i arbetet med bl. a. de ovan identifierade utvecklingsområdena. Pedagogerna i Team 18 kommer att vara med på förskolepersonalens reflektions- och planeringstillfällen. De kommer också att vara med i barngrupp och se det praktiska arbetets utvecklingsmöjligheter, framförallt inom de aktuella utvecklingsområdena. Arbetet kommer regelbundet att följas upp genom reflektion och diskussion med pedagogerna på förskolorna.

För att stärka förskolechefen i sitt uppdrag gentemot personalen har det på varje förskola utsetts en arbetslagssamordnare. Tanken är att de ska vara en länk från chef till förskola för att information snabbt ska komma från och till samtliga pedagoger. Utifrån förskolornas storlek har arbetslagssamordnarna fått olika stor del av sin tjänst till detta uppdrag. Arbetslagssamordnarna har även andra arbetsuppgifter som finns nedskrivna och förhandlade i en arbetsbeskrivning (Se bilaga 1).

I texten som följer används i målsbeskrivningen uttrycket ”vi” blandat med uttrycket ”all personal”. Både ”vi” och ”all personal” inbegriper alla som arbetar inom förskolorna i Emmaboda kommun.

3. Målbeskrivningar

3:1 Utvecklingsområdet Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation ska hjälpa personalen i förskola att få syn på den egna barn- och kunskapssyn samt vilka värden som genomsyrar verksamheten i praktiken. Arbetssättet används för att kunna höja kvaliteten på verksamheten så att barnen mår bra, växer, utvecklas och lär sig saker

”Pedagogisk dokumentation är ett arbetsverktyg som hänger ihop med ett särskilt arbetssätt och pedagogiskt tänkande. Det handlar om att försöka se och förstå vad som pågår i verksamheten, utan en bestämd ram av förväntningar och normer. Lyssna in vad som pågår bland barnen och synliggöra det genom att dokumentera”. (Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan, Skolverket, s15)

”Kunskapen om varje barns utveckling och lärande ska utgöra underlag för planeringen av verksamheten, för att på så sätt stödja, utmana och stimulera barnen i deras utveckling och lärande. Det övergripande syftet med uppföljningar och utvärderingar är att de ska bidra till att verksamheten utvecklas och därmed varje barns förutsättningar för utveckling och lärande”. (Förskola i utveckling – bakgrund till ändringar i förskolans läroplan)

3:1:2 Huvudmål

- Alla pedagoger använder pedagogisk dokumentation som arbetsverktyg.
- All personal har förståelse för varför och i vilket syfte vi ska använda oss av pedagogisk dokumentation.

3:1:2 Delmål

Till juni 2013

- All personal har fått möjlighet att diskutera varför och i vilket syfte vi ska använda oss av pedagogisk dokumentation.
- All personal har fått teoretisk och praktiskt handledning i hur vi kan gå tillväga för att i användandet av pedagogisk dokumentation ska vara ett verktyg för att kunna se barnens lärprocesser individuellt och i grupp.
- All personal har använt sig av reflektionsprotokoll (utvärdering juni -13) (se bilaga 2)
- Datorer och teknik ska fungera.
- All personal har läst ”Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan” (Skolverket).
- Utbildning i användandet av datorer och iPad har startat.

Till juni 2014

- All personal har fått möjlighet att diskutera och fördjupa varför och i vilket syfte vi ska använda oss av pedagogisk dokumentation.
- All personal har fått teoretisk och praktiskt fortbildning i hur vi kan gå tillväga för att i användandet av pedagogisk dokumentation ska vara ett verktyg för att kunna se barnens lärprocesser individuellt och i grupp.
- All personal använder det reviderade reflektionsprotokollet (reviderat juni 2013).

- Utbildning i användandet av datorer och lärplattor pågår kontinuerligt.

Till juni 2015

- Pedagogerna har diskuterat, reflekterat och fördjupat kunskapen kring varför och i vilket syfte vi använder oss av pedagogisk dokumentation.
- Pedagogerna har teoretisk och praktiskt kunskap i hur vi kan gå tillväga för att användandet av pedagogisk dokumentation ska vara ett verktyg för att kunna se barnens lärprocesser individuellt och i grupp.
- Pedagogerna använder det reviderade reflektionsprotokollet (reviderat juni 2014) i digital form.
- Utbildning i användandet av datorer och lärplattor pågår kontinuerligt.

Till juni 2016

- Pedagogerna använder pedagogisk dokumentation för att se att verksamheten upplevs som meningsfull, utvecklande och lärande för barnen.

3:1:3 Kartläggning- Var är vi?

Augusti 2012

- Alla förskolor gör någon form av dokumentation. De flesta använder sig i dagsläget av portfoliopärmar på olika sätt. I dessa pärmar finns foto, teckningar, mallar att klippa och rita i. Till bilderna finns ibland kommentarer från personalen eller barnen om vad som händer och finns på bilden. Några förskolor fotograferar och sätter upp bilder på väggarna för att visa föräldrar och barn vad som skett under dagen eller under tid. Även dessa bilder är kommenterade av barn och eller personal, ibland finns en koppling till läroplanen.
- Alla förskolor har bildskärmar med rullande fotografier på barnen och verksamheten. Dessa finns tillgängligt för barn och föräldrar. Tanken med detta är att barnen tillsammans med förälder eller med andra barn hittar stunder för samtal om vad som har hänt på förskolan.

Februari 2013

- Alla förskolor har valt ett övergripande tema
- Alla arbetslag använder sig av reflektionsprotokoll.
- Några arbetslag har börjat dokumentera och utvärdera tillsammans med barnen.
- All personal har fått egen dator
- Alla avdelningar har fått iPad. Ingen utbildning är påbörjad.
- Alla förskolor har en samordnare som är en länk mellan förskolechef och pedagoger.
- Team18 har under hösten varit på de olika förskolorna och börjat kartlägga utvecklingsbehoven. De har haft handledning med personalen för att öka förståelsen för att pedagogisk dokumentation är ett verktyg för att få syn på barns lärprocesser. De har också på flera ställen hjälpt till att förändra miljön så att den blivit mer anpassad och tillgänglig utifrån barnens behov. Detta uppdrag fortsätter kontinuerligt.
- En pedagogisk utvecklingsgrupp med samordnare, team 18 och förskolechefer har startat. I den gruppen behandlas dels hur arbetet fortlöper ute på varje förskola, men till stor del utvecklingsfrågor och kvalitetsarbete. Det förs minnesanteckningar som vidarebefordras till alla pedagoger. Denna grupp träffar måndagar, minst var 3:e vecka mellan kl.14-16.
- Team18 och förskolechefer har möten varannan måndag mellan kl. 7.45 och 8.45 och även var tredje vecka en timme innan den Pedagogiska utvecklingsgruppen. Vid behov träffas de vid fler tillfällen.
- Under våren och hösten 2012 har alla haft bokcirkel på sina arbetsplatsträffar. Vi har då läst och diskuterat Lyssnandets pedagogik av Ann Åberg och Hillevi Lenz Taguchi.
- Vi har under hösten haft en halv kompetensutvecklingsdag kring pedagogisk dokumentation med Lotta Larsson, pedagogista från Kalmar (17/9).
- Vi har haft en gemensam arbetsplatsträff för alla förskolorna där team18 presenterade sitt uppdrag och de erfarenheter de har med sig från sitt arbetsliv.
- Förskolorna har under första halvåret planerat in två gemensamma arbetsplatsträffar med tema:
Mars 2013 Skolverkets bok ”Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan” (se bilaga 3)

Maj 2013 ”Skogens skatter” med vår utepedagog Jeanette Fröjd

- Samtliga pedagoger närvarade på Biennalen Kalmar den 6/2 som hade temat ”Utvärdering & bedömning i förskola, förskoleklass och fritidshem”. Vi hörde föreläsningar på detta tema från Sonja Sheridan, Annica Löfdahl, Ann-Christine Vallberg-Roth och Lotta Bjervås.
- Vi har haft gemensam arbetsplatsträff där vi tittat på en film från Malmö stad som inspiration kring hur vi arbetar med pedagogisk dokumentation. Efter filmen hade vi diskussionsfrågor (se bilaga 4).
- Mathias Köppen i team18 har sökt och kommit in på pedagogistutbildningen i Stockholm. Han kommer att börja under våren 2013. Han handleder bland annat i pedagogisk dokumentation.

Juni 2013

- Det har tagits beslut på att alla kommunens förskolor ska arbeta projektinriktat i samma tema under läsåret 2013-2014
- Personalen har börjat diskutera varför och i vilket syfte vi ska använda oss av pedagogisk dokumentation. Några lite mer och några lite mindre.
- All personal har fått möjlighet att starta sin process i utvecklingen i användandet av pedagogisk dokumentation.
- Några pedagoger har reflekterat kring att de kan se pedagogisk dokumentation som ett verktyg i det dagliga arbetet för att kunna koppla arbetet till barnens intressen.
- All personal har använt sig av reflektionsprotokoll. Många har tyckt det varit svårt. Vi har nu utvärderat och reviderat protokollet utifrån synpunkter som kommit upp.
- Utbildning i användandet av datorer och lärplattor efterfrågas och pågår kontinuerligt. All personal har fått en egen dator. Lärplatta finns nu på varje förskola. Nya skrivare har installerats på alla förskolor. Fr o m 1 aug är det en IT-pedagog anställd på 20%. Förskolorna har använt sig av lärplattorna vid bl a utvecklingssamtal, film och fotovisning, reflektion barn och pedagoger tillsammans och olika slags appar med spel.

December 2013

- I augusti hade vi en upptaktsdag där alla fick sätta sig ner i arbetslagen med olika frågeställningar utifrån verksamhetsplanen.
- Vi har startat en intern fortbildning om pedagogisk dokumentation för 15 pedagoger, team18, IT-pedagog och förskolechefer. Om detta slår väl ut är målet att samtliga pedagoger ska gå igenom samma fortbildning. Detta efterlyses av flertalet pedagoger.
- Alla har fått det uppdaterade reflektionsprotokollet, i fysisk och digital form, men inte alla använder det fullt ut än.
- Sedan terminens början finns en IT-pedagog anställd på 20% för att utveckla förskolans pedagogiska IKT-arbete. Ytterligare fortbildning efterfrågas fortfarande. IT-pedagogen har börjat utforma manualer till stöd för pedagogerna.
- Arbetslagssamordnarna har varit på Oktober-seminariet på Malmö Högskola på temat ”Hur får vi syn på vad barnen håller på med? Pedagogisk dokumentation och systematiskt kvalitetsarbete.”
- Vi har genomfört en gemensam APT där samtliga pedagoger fick möjlighet att arbeta praktiskt med lärplattan.

- Vi har även lyssnat på en föreläsning under en gemensam APT om tema platser utifrån pedagogisk dokumentation.
- Alla arbetslag har påbörjat utforskandet av pedagogisk dokumentation som arbetsverktyg med hjälp av många olika verktyg, t ex digitalkamera, lärplatta och dator. Vissa har kommit längre i arbetet än andra. Överlag har vi blivit mer medvetna om nyttan av pedagogisk dokumentation och att vi verkligen kan få syn på vad barnen gör och deras lärprocesser.
- Alla kommunala förskolor arbetar med samma övergripande tema "Barns relation till sin bygd och platser och dess relation till barnen". Vi är i en undersökande fas där barnens tankar utforskas.
- Team18 finns fortsatt som stöd i arbetet med pedagogisk dokumentation.

Juni 2014

- Under våren slutfördes första kursomgången av pedagogisk dokumentation och andra omgången kommer att starta i november, vilket efterfrågats av pedagogerna.
- De flesta använder reflektionsprotokollet men en del upplever det som tungarbetat. PUG har reviderat protokollet inför höstterminen.
- IT-pedagogen har fortsatt sitt arbete och det utvärderas fortlöpande. Tiden hon finns tillgänglig har ändrats för att bättre passa verksamheterna.
- Vi har under våren haft tre gemensamma arbetsplatsträffar, varav en har varit fokuserad på diskussioner kring årets temaarbete med utgångspunkt i den pedagogiska dokumentationen.
- Under året har vi läst litteratur med anknytning till pedagogisk dokumentation och dess praktiska tillämpning.
- Alla kommunala förskolor arbetar med samma övergripande tema "Barns relation till sin bygd och platser och dess relation till barnen". Vi kommer att fortsätta med detta tema även nästa läsår.
- Barnen som börjar i förskoleklass till hösten har haft en utställning i Emmaboda centrum där de, genom pedagogisk dokumentation, presenterat sitt temaarbete.

December 2014

- Under hösten har den andra kursomgången kring pedagogisk dokumentation startat. De som gick under den första kursen har fortsatt att träffas två gånger/termin för att fördjupa och reflektera kring arbetet med pedagogisk dokumentation.
- Distinktionen mellan dokumentation och pedagogisk dokumentation behöver förtydligas.
- Många använder sig av dokumentation men förståelsen för varför och hur behöver fördjupas.
- De flesta använder reflektionsprotokollet och några ser det som ett arbetsverktyg.
- Vi har fortsatt med det övergripande temat "Barns relation till sin bygd och platser och dess relation till barnet".
- IT-pedagogen har fortsatt sitt arbete att utbilda pedagogerna inom IKT och detta arbete kommer att fortsätta. Hon utvärderar sitt arbete kontinuerligt.

September 2015

- Under våren slutfördes andra kursomgången av pedagogisk dokumentation och tredje omgången har startat i september, vilket efterfrågats av pedagogerna.
- De flesta använder reflektionsprotokollet och fler och fler ser det som ett verktyg för det pedagogiska arbetet.
- IT-pedagogen har fortsatt sitt arbete och det utvärderas fortlöpande. Tiden hon finns tillgänglig har ändrats för att bättre passa verksamheterna. Fr o m höstterminen 2015 har tjänsten reducerats med 5% till 15%.
- Vi har under våren haft tre gemensamma arbetsplatsträffar, varav en har varit fokuserad på diskussioner kring årets temaarbete med utgångspunkt i den pedagogiska dokumentationen. En arbetsplatsträff ägnade vi åt barn som oroar. Den tredje fokuserade vi på den kommande hösten.
- Under året har vi läst litteratur med anknytning till pedagogiska miljöer och dess praktiska tillämpning.
- Alla kommunala förskolor arbetar med samma övergripande tema ”Barns relation till sin bygd och platser och dess relation till barnen”. Vi kommer att fortsätta med detta tema detta läsår.
- Barnen som börjar i förskoleklass till hösten har haft en utställning i Emmaboda centrum där de, presenterat sitt temaarbete samt tagit del av varandras arbete.
- Överlag har pedagogerna blivit mer medvetna om nyttan av pedagogisk dokumentation för att få syn på vad barnen gör och på deras lärprocesser.

3:2 Utvecklingsområdet Barns lärandemiljö

Vi ser den pedagogiska miljön som den tredje pedagogen som tillsammans med pedagoger och barngruppen bildar en helhet för barnens förutsättningar att kunna lära.

"Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter" (Lpfö 98 reviderad -10, s9).

"Enligt läroplanen ska varje barns utveckling och lärande ses som interaktivt och relationellt, det vill säga att det sker i samspel med omgivningen. Det innebär att läroplanen utgår från att alla individer i förskolan, barn som vuxna, ständigt knyter an till och skapar relationer med varandra och den omgivande miljön. Det här är helt i linje med aktuell forskning som visar på allt fler samband mellan människan och miljön och hur beroende hon är av sin omgivning. Människan betraktas inte som en isolerad varelse, utan snarare som ett med den omgivande världen" (Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan, Skolverket, s9).

"Förskola

- *Verksamheten ska kännetecknas av arbetsmiljövänliga och funktionella lokaler."*

(Mål och uppföljningsområden, Emmaboda kommuns bildningsnämnd)

3:2:1 Huvudmål

- Det finns en medvetenhet hos pedagogerna hur miljön påverkar både individen och gruppen i verksamheten.
- Barnen är delaktiga i miljöns utformning och materialen påverkas av barnens behov och intressen.

3:2:2 Delmål

Till juni 2013

- Det finns viss dokumentation som kan utgöra underlag för bedömning av om miljö och material upplevs fungera tillfredställande.
- Det ska finnas material för skapande verksamhet samt för bygg- och konstruktionen som är tillgängliga för barnen.
- Pedagogerna har fått utökad kompetens i IKT och använder det i den pedagogiska verksamheten.
- Det har givits möjligheter att diskutera och reflektera över hur miljön påverkar både individen och gruppen i verksamheten.

Till juni 2014

- Det finns en genomtänkt pedagogisk utemiljö som ger förutsättningar och utmaningar för kreativitet, lärande, utforskande och lek.
- Lärandemiljön inomhus är under fortsatt utveckling.
- Det pedagogiska materialet som finns i våra miljöer är tillåtande och introducerat för barnen.
- Vi använder tillgängliga IKT verktyg i den dagliga pedagogiska verksamheten.

- Det har givits fortsatta möjligheter att diskutera och reflektera över hur miljön påverkar både individen och gruppen i verksamheten.
- Vi använder närmiljön i vår stad/bygd som pedagogiska miljöer.
- Ateljeristan finns tillgänglig som fördjupning i de estetiska läroprocesserna i verksamheterna.
- Genom lärandemiljön motverkar vi de stereotypa könsrollerna som finns i samhället.
- Lärandemiljön är anpassad efter allas olika behov, särskilda förutsättningar och dagsrytm och ger möjlighet att växla mellan aktiviteter under den tid barnen är i verksamheten.
- Lärandemiljön främjar samspelet, förhandlandet och kommunikationen mellan barn, mellan barn och pedagoger och mellan barn och material.
- Barn och pedagoger tar gemensamt ansvar för miljön och hanterar material med respekt.
- Familjerna är delaktiga i planeringen och utvärderingen av lärandemiljöerna.

Till juni 2015

- Det finns en genomtänkt pedagogisk miljö utomhus som ger förutsättningar och utmaningar för kreativitet, lärande, utforskande och lek.
- Det finns en genomtänkt pedagogisk miljö inomhus som ger förutsättningar och utmaningar för kreativitet, lärande, utforskande och lek.
- Det pedagogiska materialet som finns i våra miljöer är tillåtande och introducerat för barnen.
- Pedagogerna använder tillgängliga IKT verktyg i den dagliga pedagogiska verksamheten.
- Pedagogerna har diskuterat och reflekterat över hur miljön påverkar både individen och gruppen i verksamheten.
- Pedagogerna använder närmiljön i vår stad/bygd som pedagogiska miljöer.
- Pedagogerna motverkar samhällets stereotypa könsroller genom lärandemiljön och sitt förhållningssätt.
- Lärandemiljön är anpassad efter allas olika behov, särskilda förutsättningar och dagsrytm och ger möjlighet att växla mellan aktiviteter under den tid barnen är i verksamheten.
- Lärandemiljön främjar samspelet, förhandlandet och kommunikationen mellan barn, mellan barn och pedagoger och mellan barn och material.
- Barn och pedagoger tar gemensamt ansvar för miljön och hanterar material med respekt.
- Familjerna är delaktiga i planeringen och utvärderingen av lärandemiljöerna.

Till juni 2016

- De pedagogiska miljöerna främjar samspelet, förhandlandet och kommunikationen mellan barn, mellan barn och pedagoger och mellan barn och material.
- Det finns en genomtänkt pedagogisk miljö inomhus och utomhus som ger förutsättningar och utmaningar för kreativitet, lärande, utforskande och lek och som är anpassad efter allas olika behov, särskilda förutsättningar och dagsrytm.
- Pedagogerna motverkar samhällets stereotypa könsroller genom lärandemiljön och sitt förhållningssätt.

3:2:3 Kartläggning – var är vi?

Augusti 2012

- Det finns ”dockrum” på alla förskolor några har ”målar/snickarum”, matrum med stolar och bord i vuxenstorlek. Sovrum för de minsta, på en del förskolor sover barnen på madrasser på andra i spjålsängar. TV-rum, ”lekhall” som ett gemensamt utrymme att vara i på olika tider, mycket som ett genomgångsrum, några har använt det till 5-åringar, gemensamma aktiviteter som sångsamlingar för alla barn i huset etc.
- Alla förskolor har mycket ”saker” liggande överallt, mycket olika leksaker ger ett lite rörigt intryck.
- Det är ganska mycket bilder på väggar och skåp både barnens och andra bilder.
- Det finns relativt stor tillgång till spel, pussel, olika byggmaterial, papper, färg och kriter.
- Lokalerna är överlag slitna och behöver översyn.

Februari 2013

- Alla har börjat tänka till kring inne- och utemiljön utifrån barnens behov.
- Många avdelningar har gjort om sin innemiljö efter barnens intressen och behov och upplever att barnen leker bättre.
- Material har gjorts mer tillgängligt för barnen.
- Många avdelningar har planer på att i framtiden göra om och specialisera rum.
- Vid nyinköp tänks det till så att det passar i miljön.
- Team18 har varit delaktiga i miljöförändringarna.
- Anna Rosén, ateljerista och dramapedagog i team18, har ansvar för att utveckla de estetiska ämnena i verksamheten. Hon har också mycket tankar om barns lärmiljöer och kommer även att kunna vara länkad till Emmabodas kulturverksamhet.
- Utemiljön underhålls dåligt.
- Nära till utflyktsmål (skog, lekplatser, etc).
- I april kommer en grupp från Bildningsförvaltningen och Möjligheternas Hus AB att göra ett studiebesök i Södertälje för att se hur de arbetar med Remida – Kreativt Återvinningscenter.

Juni 2013

- Dokumentation som kan utgöra underlag för bedömning av om miljö och material upplevs fungera tillfredställande på enstaka avdelningar.
- Pedagogerna börjar bli medvetna om att det ska finnas material för skapande verksamhet samt för bygg- och konstruktionen som är tillgängliga för barnen.
- Pedagogerna har fått utökad kompetens i IKT genom team18 och kollegialt lärande och använder det i större utsträckning i den pedagogiska verksamheten.
- Det har givits möjligheter att diskutera och reflektera över hur miljön påverkar både individen och gruppen i verksamheten. På vissa förskolor har man aktivt provat att ändra i miljön för att ge barnen bättre lärandemiljö. De förskolor som har lekhallar har gjort stora förändringar i dessa.

- Studiebesök på Remida i Södertälje har genomförts. Diskussioner pågår om hur vi går vidare.
- En del förskolor har satsat på låga bord och stolar.
- Ett par förskolor har startat upp en utesnick. I övrigt är utemiljön oförändrad.
- Overhead och projektorer har använts i lärandemiljöerna.

December 2013

- Utvecklandet av utemiljöerna är påbörjat på samtliga förskolor, vissa har kommit längre än andra.
- På ett par förskolor har föräldrarna deltagit i iordningsställandet av lärmiljöerna genom arbetskvällar.
- Ateljeristan lägger upp sitt eget schema utifrån de behov som finns på förskolorna. Det finns en stor efterfrågan av Ateljeristans kompetens.
- Alla arbetslag utforskar och experimenterar med tillgängliga IKT-verktyg.
- Alla arbetslag tänker kring och utvecklar lärandemiljöerna inomhus. De förskolor med gemensamma inomhusmiljöer diskuterar och utvecklar dessa.
- Skogs- och naturmiljöer i närmiljön av förskolorna utnyttjas som lärandemiljöer och inkluderas i tänket om utemiljön.
- Många arbetslag har diskuterat och reflekterat kring miljöns påverkan och börjat arbeta med mindre grupper och utformat inomhusmiljön för att stödja detta. Rum och ”stationer” har blivit tydligare och mer specialiserade i sitt innehåll.
- På några avdelningar introduceras nytt material på ett pedagogiskt sätt.
- I många ateljéer finns numera materialet mer tillgängligt för barnen.
- Det ser olika ut på olika förskolor/avdelningar hur man vårdar den gemensamma miljön och materialet.

Juni 2014

- Upptaktsdagen i augusti 2014 kommer att ha tema pedagogiska lärmiljöer med bl a föreläsning av Gunilla Rosendahl från Linnéuniversitetet och diskussionsfrågor.
- Under de tre gemensamma APT under vårterminen har pedagogerna fått möjlighet att diskutera miljöernas påverkan på verksamheten.
- Ateljeristan har varit fokuserad på femårsgrupperna och den gemensamma utställningen i juni 2014.
- IT-pedagogen har förändrat sitt schema för att bättre kunna stötta IKT-användningen i verksamheterna.
- Närmiljöerna och bygden har varit fortsatt tema för kommunens förskolor och kommer så att vara även under nästa läsår.
- Utemiljöerna på förskolorna är under fortsatt diskussion för hur de ska utvecklas och vem som ska ta ansvar för utvecklingen.
- Efter studiebesök på förskolorna Kungsfågeln, Trollet och Ringdansen i Kalmar kommun har tankarna och arbetet och tankarna med att förbättra de pedagogiska lärmiljöerna fått ny energi.

December 2014

- Upptaktsdagen i augusti 2014 som hade temat pedagogiska lärmiljöer med bl a föreläsning av Gunilla Rosendahl från Linnéuniversitetet var uppskattad.
- Vi har lagt stor vikt vid att utveckla de pedagogiska miljöerna genom fortbildning med föreläsningar och litteraturläsning. Årets bok är ”Barn subjektskapande och pedagogiska miljöer” av Elisabeth Hultman-Nordin.
- Arbetet med att förändra den pedagogiska miljön har fått stort genomslag. Alla reflekterar och diskuterar kring hur avdelningen ska planeras utifrån barnperspektivet.
- Vi behöver bli bättre på att dokumentera effekterna av våra miljöförändringar så att vi kan identifiera framgångsfaktorer i detta.
- Det är ett större fokus på utemiljön och pedagogerna ser vad de kan utveckla med enkla medel.
- Många pedagoger inser vikten av att introducera miljöer och material.
- IKT-användandet har ökat bla genom att använda dator och bildkanon i barngruppen.
- Vi ser ett utvecklingsbehov av arbetet med genus.
- Det finns en något bättre medvetenhet om vilket material som ska erbjudas.
- Arbetet kring progression kring miljöer och material och vad barnen har rätt till under sin tid i förskolan är under uppbyggnad.
- Det är fortfarande svårt med hitta bra samarbetsformer med familjerna och detta måste vi sätta mer i fokus och ta fram strategier kring detta.

September 2015

- Läsåret 14-15 har alla pedagoger läst boken Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande.
- Ateljérista och ateljépedagog har varit fokuserade på femårsgrupperna och den gemensamma utställningen i juni 2015.
- Ateljépedagogen har aktivt arbetat med att skapa lärande miljöer tillsammans med barn och pedagoger på förskolorna.
- IT-pedagogen har förändrat sitt schema för att bättre kunna stötta IKT-användningen i verksamheterna.
- Närmiljöerna och bygden har varit fortsatt tema för kommunens förskolor och kommer så att vara även under detta läsår.
- Inne- och utemiljön på förskolorna är under fortsatt diskussion för hur de ska utvecklas och vem som ska ta ansvar för utvecklingen. Från hösten 2015 kommer vi att ha nätverksgrupper där detta kommer att diskuteras i tvärgrupper.
- Efter att många pedagoger har varit på Trolletdagarna på förskolorna Trollet och Ringdansen i Kalmar kommun har tankarna och arbetet och tankarna med att förbättra de pedagogiska lärmiljöerna fått ny energi.
- Fortsatt arbete med att utveckla miljöerna efter åldersnära grupper.

3:3 Utvecklingsområdet Barns inflytande i förskolan

Genom ett förhållningssätt som utgår från barns tankar och hypoteser ger vi barnen möjlighet att skapa förståelse för vad demokrati, inflytande och delaktighet innebär i handling och inte bara i ord. Enligt Lpfö 98 lägger förskolan grunden för barns förståelse för demokrati. *”Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten”* (s.12).

Vidare ska Förskolan sträva efter att varje barn

- *utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation,*
- *utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö, och*
- *utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande”* (Lpfö 98 reviderad -10, s12).

”Ett barnperspektiv, som innebär att kunna förena kraven på att barn och unga ska behandlas som mer sårbara än vuxna och ha tillgång till särskilt skydd och stöd, men samtidigt ses som kompetenta och resursstarka individer med rätt till delaktighet och inflytande i alla beslut som rör dem” (Att arbeta praktiskt med barnkonventionen, s. 1, Barnombudsmannen).

3:3:1 Huvudmål

- Det finns ett klimat där olikheten i att tänka och göra ses som en tillgång i gruppen.
- Pedagogerna har ett förhållningssätt som gagnar barns förståelse av alla människors lika värde.
- Varje barn får sina behov tillgodosedda och får känna att de är någon som kan något, att de har tilltro till sin egen förmåga.
- Pedagogerna lyssnar på barnen och utgår från deras intresse vilket är utgångspunkten för planering och reflektion kring det fortlöpande arbetet tillsammans med barnen.

3:3:2 Delmål

Till juni 2013

- Vi har börjat använda pedagogisk dokumentation för att se att alla barn har ett reellt inflytande på arbetssätt och på verksamhetens innehåll.
- Vi har fått möjlighet att diskutera begreppet *barns inflytande* i personalgruppen och arbetslaget.
- Barnen har erbjudits att delta i olika former av beslutsfattande för att få möjligheter att utveckla sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer.
- Genomföra fortbildning i jämställdhet som ska leda till en medvetenhet kring detta som på sikt ska synas i verksamheten.
- Vi har fått möjlighet att diskutera vårt förhållningssätt och vad demokrati, inflytande och delaktighet innebär i handling och inte bara i ord.

Till juni 2014

- Vi använder pedagogisk dokumentation för att se att alla barn har ett reellt inflytande på arbetssätt och på verksamhetens innehåll och att alla barn ses som en tillgång i gruppen.

- Barnen har erbjudits att delta i olika former av beslutsfattande för att få möjligheter att utveckla sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer.
- Pedagogerna har fått möjlighet att diskutera begreppet *barns inflytande och delaktighet* i personalgruppen och arbetslaget.
- Pedagogerna har fått möjlighet att diskutera vårt förhållningssätt och vad demokrati, inflytande och delaktighet innebär i handling och inte bara i ord.
- Barnen har givits möjlighet att själva reflektera kring sitt lärande och fördjupa sig i frågor som intresserar dem.
- Barnen upplever sig delaktiga, respekterade och att deras åsikter och intressen påverkar verksamheten och att den är meningsfull för dem.
- Familjerna har givits möjlighet att diskutera, reflektera, påverka och delta i verksamhetens innehåll.

Till juni 2015

- Pedagogerna använder pedagogisk dokumentation för att se att alla barn har ett reellt inflytande på arbetssätt och på verksamhetens innehåll och att alla barn ses som en tillgång i gruppen.
- Barnen har erbjudits att delta i olika former av beslutsfattande för att få möjligheter att utveckla sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer.
- Pedagogerna har diskuterat och reflekterat kring begreppet *barns inflytande och delaktighet*.
- Pedagogerna har diskuterat och reflekterat kring sitt egna och vårt gemensamma förhållningssätt och vad demokrati, inflytande och delaktighet innebär i handling och inte bara i ord.
- Barnen har givits möjlighet att själva reflektera kring sitt lärande och fördjupa sig i frågor som intresserar dem.
- Barnen upplever sig delaktiga, respekterade och att deras åsikter och intressen påverkar verksamheten och att den är meningsfull för dem.
- Familjerna har givits möjlighet att diskutera, reflektera, påverka och delta i verksamhetens innehåll.

Till juni 2016

- Barnen har erbjudits att delta i olika former av beslutsfattande för att få möjligheter att utveckla sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer.
- Barnen har fått möjlighet att själva reflektera kring sitt lärande och kunnat fördjupa sig i frågor som intresserar dem.
- Pedagogerna ger alla barn goda förutsättningar för att bygga varaktiga relationer, känna sig trygga i verksamheten och stimuleras och utmanas i sin kommunikativa utveckling.
- Förskolan, avdelningen och pedagogerna möjliggör barnens inflytande och delaktighet genom verksamhetens struktur och organisation.

3:3:3 Kartläggning – var är vi?

Augusti 2012

- Många pedagoger tycker att barnen har inflytande på olika sätt, frågan är på vilka sätt och har alla pedagoger samma syn på vad som är inflytande för barnen. Förskolorna i kommunen har haft en gemensam arbetsplatsträff där vi diskuterade ”Vad är barns inflytande?” och det råder delade meningar i frågan.
- Vi har i uppdrag från skolinspektionen att göra en plan för barns inflytande.

Februari 2013

- Inflytandet sker i den omfattning det är möjligt utifrån barnens ålder.
- Ansvar för dukning, almanackan, berätta aktiviteter, delaktiga i miljö, eget val av lekar ute/inne.
- Lyssnar på barnen och utgår från deras önskemål och funderingar i planeringen av verksamheten.
- Vi anpassar miljö och material efter barnens intressen.
- Vi är mer lyhörda för barnens viljor och intressen.

Juni 2013

- På vissa avdelningar börjar dokumentationen användas för att se att barnen har inflytande på arbetssätt och på verksamhetens innehåll.
- Barnen har i viss mån erbjudits att delta i olika former av beslutsfattande.
- Det har givits möjlighet att diskutera begreppet *barns inflytande* i personalgruppen och arbetslaget.
- Samtliga pedagoger har varit på en halv dags fortbildning i jämställdhet/genus med Linda Eriksson från Lindöenheden, Kalmar.
- Det har givits möjlighet att diskutera vårt förhållningssätt och vad demokrati, inflytande och delaktighet innebär i handling och inte bara i ord.
- Inflytandet sker i den omfattning det är möjligt utifrån barnens ålder.
- Ansvar för dukning, almanackan, berätta aktiviteter, delaktiga i miljö, eget val av lekar ute/inne.
- Lyssnar på barnen och utgår från deras önskemål och funderingar i planeringen av verksamheten.
- Vi anpassar miljö och material efter barnens intressen.
- Vi är mer lyhörda för barnens viljor och intressen.

December 2013

- Flertalet arbetslag gör observationer och/eller dokumentationer som ett första steg i att se att alla barn har ett reellt inflytande på verksamheten.
- Barnen har på en del avdelningar fått möjlighet att reflektera över sitt eget lärande genom återkoppling av pedagogisk dokumentation.
- Barnen deltar i viss mån i olika beslutsfattande situationer beroende på ålder och mognad, muntligen eller genom att pedagogerna observerar/dokumenterar.

- En del av pedagogerna har haft möjlighet att träffas på pedagogiska forum för att bli diskutera inflytande och delaktighet.
- Under inskolnings- och utvecklingssamtal och föräldramöten har familjerna givits möjlighet att diskutera verksamheten.
- Barnen har på vissa förskolor t ex erbjudits att delta i utformningen av miljön, välja sina sittplatser vid matsituationer, välja litteratur genom besök på biblioteket förutom att de på de flesta förskolor driver temat framåt genom barnens intressen och aktiviteter.
- Överlag har vi blivit mer medvetna om nyttan av pedagogisk dokumentation och att vi verkligen kan få syn på vad barnen gör och deras läroprocesser.

Juni 2014

- Under kursen i pedagogisk dokumentation har deltagarna diskuterat bli hur vi kan se att barnen har reellt inflytande på verksamheten.
- Under de tre gemensamma APT har pedagogerna givits möjlighet att diskutera bli barns inflytande och delaktighet i blandade grupper. Det har även diskuterats under arbetslagens reflektionsstunder.
- Under inskolnings- och utvecklingssamtal och föräldramöten har familjerna fortsatt ges möjlighet att diskutera verksamheten.
- Barnen deltar fortsättningsvis i viss mån i olika beslutsfattande situationer beroende på ålder och mognad, muntligen eller genom att pedagogerna observerar/dokumenterar.
- Överlag har pedagogerna blivit mer medvetna om nyttan av pedagogisk dokumentation för att få syn på vad barnen gör och på deras läroprocesser.

December 2014

- Arbetet med detta behöver fördjupas bland annat genom att tillsammans sätta ord och innebörd på begrepp kring detta.
- I det vardagliga arbetet behöver vi synliggöra och fördjupa vad och hur vi ger barn delaktighet och inflytande.
- Under höstens SPSM-möten, arbetsplatsträffar och reflektionsmöten har det förts en mångfald diskussioner kring barns inflytande vilket kommer att fortgå och fördjupas.
- Under inskolnings- och utvecklingssamtal och föräldramöten har familjerna fortsatt getts möjlighet att diskutera verksamheten.
- Låga bord har många avdelningar införskaffat vilket kan ses som en demokratisk handling. Pedagogerna som arbetar på dessa avdelningar är väldigt positiva till denna förändring.

September 2015

- Under kursen i pedagogisk dokumentation har deltagarna diskuterat bli hur vi kan se att barnen har reellt inflytande på verksamheten.
- Under inskolnings- och utvecklingssamtal och föräldramöten har familjerna fortsatt ges möjlighet att diskutera verksamheten.
- Barnen deltar fortsättningsvis i viss mån i olika beslutsfattande situationer beroende, muntligen eller genom att pedagogerna observerar/dokumenterar.
- Barnen är mer delaktiga i reflektioner kring sitt eget lärande.

3:4 Utvecklingsområdet Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd

"Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte kan fördelas lika."

(Lpfö 98 reviderad -10, s5)

"Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt."

Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen."

(Lpfö 98 reviderad -10, s5)

"Förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål."

(Lpfö 98 reviderad -10, s11)

"Förskola

- *Det systematiska kvalitetsarbetet inom förskoleverksamheten ska förbättras liksom arbetet med barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd.*
- *Verksamheten ska kännetecknas av arbetsmiljövänliga och funktionella lokaler."*

(Mål och uppföljningsområden, Emmaboda kommuns bildningsnämnd)

3:4:1 Huvudmål

- Alla får kompetensutveckling kring barn i behov av särskilt stöd, vilket ökar deras medvetande kring hur deras förhållningssätt kan påverka barns utvecklingsprocesser.
- Att alla har en grundläggande respekt i mötet och ser varje barn som unikt och försöker förstå dess känslor och behov.

3:4:2 Delmål

Till juni 2013

- Vi har fått möjlighet att diskutera miljöns betydelse för barns utveckling och lärande.
- Vi har fått möjlighet att diskutera vårt förhållningssätt, med särskild inriktning på barn i behov av särskilt stöd.s

Till juni 2014

- Vi har fått fortsatt möjlighet att diskutera miljöns betydelse för barns utveckling och lärande.
- Vi har fått fortsatt möjlighet att diskutera vårt förhållningssätt, med särskild inriktning på barn i behov av särskilt stöd.
- Alla pedagoger har fått fortbildning inom området.
- Vi möter varje barn med respekt och aktning, tar hänsyn till deras olika förutsättningar, behov, erfarenheter och livsmiljöer och anpassar verksamheten efter detta.

- Vi samarbetar med familjerna så att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och uppleva sig vara en tillgång i gruppen.
- Vi ger alla barn goda förutsättningar för att bygga varaktiga relationer, känna sig trygga i verksamheten och stimuleras och utmanas i sin språkliga och kommunikativa utveckling.
- Vi samverkar med personal i förskoleklass, fritidshem och skola för att ge varje barn bästa möjliga förutsättningar vid övergången till nya verksamheter.

Till juni 2015

- Pedagogerna har diskuterat och reflekterat kring miljöns betydelse för barns utveckling och lärande.
- Pedagogerna har diskuterat och reflekterat kring förhållningssätt, med särskild inriktning på barn i behov av särskilt stöd.
- Alla pedagoger har fått fortbildning inom området.
- All personal möter varje barn med respekt och aktning, tar hänsyn till deras olika förutsättningar, behov, erfarenheter och livsmiljöer och anpassar verksamheten efter detta.
- Pedagogerna samarbetar med familjerna så att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och uppleva sig vara en tillgång i gruppen.
- Pedagogerna ger alla barn goda förutsättningar för att bygga varaktiga relationer, känna sig trygga i verksamheten och stimuleras och utmanas i sin språkliga och kommunikativa utveckling.
- Pedagogerna samverkar med personal i förskoleklass, fritidshem och skola för att ge varje barn bästa möjliga förutsättningar vid övergången till nya verksamheter.

Till juni 2016

- Pedagogerna samarbetar med familjerna så att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och uppleva sig vara en tillgång i gruppen.
- Pedagogerna samverkar med personal i förskoleklass, fritidshem och skola samt förskolans övriga pedagoger för att ge varje barn bästa möjliga förutsättningar vid övergången till nya verksamheter och/eller mellan förskolans avdelningar.

3:4:3 Kartläggning- Var är vi?

Augusti 2012

- Förskolan har liten tilldelning av resurser vad gäller särskilt stöd. Vi ansöker senast i mars månad genom att skriva en handlingsplan och resurserna delas sedan ut av Resolut i maj. Det finns alltså inga extra resurser för sådant som kan komma upp under året, då får vi överskrida budget. I förskolan jobbar vi i arbetslag och pusslar mycket kring de här barnen med de resurser som finns.
- Vi har under årens lopp sett att de barn som vi redan i förskolan ”ser” och ”tror” kommer att få bekymmer i skolan faktiskt också får det.
- Vi har på ett par förskolor haft handledning av skolpsykolog vilket har varit mycket givande.
- Vi har i centralorten många invandrabarn som behöver stöd och hjälp för att kunna utmanas i sitt lärande.
- Det behövs en kompetenshöjning om förhållnings- och arbetssätt kring barn som väcker funderingar.

Februari 2013

- Anette Gustafsson som är specialpedagog i Team18, har börjat göra en del observationer kring barn som väcker funderingar hos pedagogerna. Tanken framåt är att Anette ska kunna vara en länk mellan förskola och Resolut och få en bra kartläggning av våra barn på förskolorna i behov av särskilt stöd.
- Inte alla avdelningar har barn i behov av särskilt stöd.
- Stödet anpassas efter det aktuella barnet och de särskilda behoven.
- Det finns barn med språksvårigheter och annat modersmål. Tecken som stöd har gett bra resultat. Vi använder munmotorikövningar, sjunger, läser, rimmar, läser ramsor och för dialoger. Vi lånar böcker på egna hemspråket, delar in barngruppen i mindre grupper och går på fortbildningar.
- Det finns resurstid på ett par avdelningar. Det finns extra resurser till svenska som andraspråk.
- Vi har kontakt med IFO, Resolut och habilitering.

Juni 2013

- Vi för kontinuerligt diskussioner kring miljöns betydelse för barns utveckling och lärande och vårt förhållningssätt, med särskild inriktning på barn i behov av särskilt stöd.
- Som tidigare så har inte alla avdelningar barn i behov av särskilt stöd.
- Det finns resurstid på ett par avdelningar. Det finns resurser till svenska som andraspråk.
- Specialpedagog i team18 kommer ha kontinuerlig kontakt med och handledning av Resolut under kommande läsår.
- Team18, och då i synnerhet specialpedagog, har fört diskussioner och haft handledning med de arbetslag där det finns barn i behov av särskilt stöd. Resolut har haft handledning i vissa arbetslag.

December 2013

- Vissa arbetslag har fått handledning av specialpedagog i team18 och/eller Resolut för att verksamheten bättre ska kunna möta barn i behov av särskilt stöd.
- Specialpedagog i team18 har funnits tillgänglig med kort varsel för samtliga förskolor för att kunna observera verksamheten och diskutera förhållningssätt, bemötande och miljöns utformande.
- Genom användandet av pedagogisk dokumentation har vi börjat få möjlighet att se hur vi möter och tar hänsyn till alla barn och kan anpassa verksamheten efter det.
- Genom inskolningssamtal, utvecklingssamtal och extrainsatta samtal har pedagogerna och familjerna fått möjlighet att samarbeta kring barnens utveckling.
- Det förs diskussioner på chefsnivå kring samverkan mellan förskola och förskoleklass.
- Ansökan till SPSM om medel för utbildningssatsning läsåret 2014/2015 lämnades in i augusti. Enligt förhandsbesked som kom i november har vi fått de sökta medlen. Slutgiltigt besked kommer under januari månad.
- Vi har bokat två halvdagsföreläsningar i oktober 2014 med psykolog Bo Hejlskov för samtliga pedagoger inom förskolan.

Juni 2014

- Vissa arbetslag har även fortsättningsvis fått handledning av specialpedagog i team18 och/eller Resolut för att verksamheten bättre ska kunna möta barn i behov av särskilt stöd.
- Genom inskolningssamtal, utvecklingssamtal och extrainsatta samtal har pedagogerna och familjerna fått möjlighet att samarbeta kring barnens utveckling.
- En plan för övergång mellan förskola och förskoleklass finns och används.
- Ingen generell fortbildning inom området har gjorts under läsåret.
- Vi har blivit beviljade medel för utbildningssatsning från SPSM. Samtlig pedagogisk personal i förskola och förskoleklass kommer få ca 40 timmars fortbildning för att bättre förstå och möta barn i behov av särskilt stöd. Inom detta projekt har vi heldagsföreläsningar med psykolog Bo Hejlskov-Elvén, skolpsykolog Leif Strandberg samt kvällsföreläsning med skolpsykolog Pernille Jönsson-Järemo och specialpedagog Inger Pedersen och specialpedagog Anette Gustafsson.

December 2014

- De beviljade medel för utbildningssatsning från SPSM har vi under hösten använt till att samtlig pedagogisk personal i förskola får fortbildning för att bättre förstå och möta barn i behov av särskilt stöd. Inom detta projekt har vi haft tre tillfällen där två till tre arbetslag har träffats åt gången. Vid två av dessa tillfällen har vi haft dilemma-diskussioner kring barn som oroar och ett har haft fokus på estetiska läroprocesser och hur man kan använda oss av de 100 språken kring barn i behov av särskilt stöd. En heldagsföreläsning med psykolog Bo Hejlskov-Elvén har också genomförts vilket har lett till diskussioner kring förhållningssätt och bemötande.
- Vi har inget mål eller delmål i verksamhetsplanen som tangerar modersmålsstöd vilket vi måste se över inom en snar framtid.
- Vi ser ett behov av utbildning i tecken som stöd.

- Miljöns betydelse för barn i behov av särskilt stöd är det många som nu är väl medvetna om.
- Begreppet *kommunikation* behöver vi sätta en gemensam innebörd på.

September 2015

- Vissa arbetslag har även fortsättningsvis fått handledning av specialpedagog i team18 och/eller Resolut för att verksamheten bättre ska kunna möta barn i behov av särskilt stöd.
- Genom inskolningssamtal, utvecklingssamtal och extrainsatta samtal har pedagogerna och familjerna fått möjlighet att samarbeta kring barnens utveckling.
- En plan för övergång mellan förskola och förskolklass finns och används.
- Vi blev beviljade medel för utbildningssatsning från SPSM. Samtlig pedagogisk personal i förskolan har fått ca 40 timmars fortbildning för att bättre förstå och möta barn i behov av särskilt stöd. Inom detta projekt har vi haft heldags-föreläsningar med psykolog Bo Hejlskov-Elvén, skolpsykolog Leif Strandberg samt kvällsföreläsning med skolpsykolog Pernille Jönsson-Järemo och specialpedagog Inger Pedersen och specialpedagog Anette Gustafsson. Det har även ingått att läsa litteratur i ämnet.
- Under hösten kommer många pedagoger gå utbildning i TAKK – tecken som alternativ och kompletterande kommunikation.

BILAGOR

Bilaga 1 – Arbetsbeskrivning för arbetslagssamordnare

Bilaga 2 – Reflektionsprotokoll

Bilaga 3 – Sammanställning av gemensam arbetsplatsträff (14/3-2013)

Bilaga 4 – Sammanställning av gemensam arbetsplatsträff (10/12-2012 samt 23/1-2013)

Bilaga 5 – Reflektionsprotokoll reviderat juni 2013

Bilaga 6 – Reflektionsprotokoll reviderat juni 2014

September 2012

EMMABODA KOMMUN

Uppdraget att vara arbetslagssamordnare i förskolan innebär:

- att vara informationslänk mellan ledningen och arbetslag, ingå i förskolans ledningsgrupp samt vara bollplank till förskolechef i pedagogiska och organisatoriska frågor
- att driva utvecklingsfrågor och systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med läroplanen, nämndens och ledningsgruppens intentioner
- att i samverkan med arbetslagen ansvara för att ålagda uppgifter blir utförda inom ramen för befintliga resurser
- att ensam eller tillsammans med förskolechef genomföra APT
- att bidra till att utveckla och bibehålla ett positivt arbetsklimat i barngrupper och arbetslag
- att verka för att den huvudsakliga tiden i arbetslaget ägnas åt pedagogiska diskussioner och verksamheter som främjar alla barns utveckling
- ansvara för att uppdatera förskolans webbinformation

Bilaga 2

REFLEKTIONS PROTOKOLL

Vecka

Datum

Mål/Syfte	
Hur fortsätter vi från föregående vecka?	
Hur och vad gjorde och sa barnen?	
Våra reflektioner kring hur och vad barnen gjorde och sa!	
Hur ger vi tillbaka det till barnen? Hur går vi vidare?	
Nyfikenhetsfråga!	
Koppling till Lpfö98/10!	

Bilaga 3 – Sammanställning från APT 14 mars

Vad är dokumentation för er?

Det är att synliggöra verksamheten för oss själva samt för barnen och föräldrarna. Genom foto, film, anteckningar, samtal. Lättare att reflektera med foto och film då synliggörs barns lärprocesser som en bekräftelse för barnen själva.

Barnen berättar om sina bilder då pedagogerna är närvarande och antecknar till bilderna. Många tänker till lite extra kring detta nu när de arbetar med dokumentationer.

Fotoramen är en del i dokumentationen för vissa förskolor.

Dokumentationen är en del i vårt arbete för att få veta vad barnen behöver för utmaningar.

Hur blir dokumentationen pedagogisk?

Uppföljning och vidareutveckling kring dokumentationerna. Att visa fotona tillsammans med barnen och i arbetslaget för reflektion.

Då vi tolkar våra dokumentationer för vidareutveckling i processen och även lyssnar av barnen. Det är viktigt med tid i arbetslaget för att kunna tolka och reflektera tillsammans kring dokumentationerna.

När man utgår från barnen och gör dem delaktiga. Låt barnen fotografera, filma och upptäcka saker tillsammans. Ge feedback tillbaka till barnen.

Viktigt att koppla allt vi gör till läroplanen.

Hur kan vi få den pedagogiska dokumentationen att kontinuerligt utveckla verksamheten?

Spinna vidare på barnens tankar och idéer.

Nyfikna pedagoger gentemot barn, föräldrar, familjer och pedagogerna emellan. Bjuda in barnen till att vara delaktiga.

Reflektionsprotokollen är en dokumentation som ska hjälpa oss till våran utvärdering av verksamheten.

Diskutera, reflektera och ifrågasätta.

Tillföra nytt material och lyssna av barnen vad de är intresserade av.

Våga släppa kontrollen som pedagog och inte styra barnen så mycket. Vara följsamma och flexibla.

Våga släppa in den nya tekniken som I-pad mm (IKT-stöden).

Återgå till dokumentationerna emellanåt och ge därifrån barnen nya utmaningar.

Hur förhåller ni er till etiken i eran verksamhet kopplat till dokumentationer.

Spontant är vi nog dåliga på att fråga barnen vad de tycker och känner kring deras foto, teckningar vi visar och sätter upp. Svårt för barnen att ta beslut i detta.

Vissa visar bara läprocesser och inga bilder där man kan se vilka barnen är.

Detta borde diskuteras mera kring.

Respekt och sunt förnuft och att alla känner sig tillfreds i alla situationer där barnet ska framträda.

Tydliga vuxna och bra förebilder som pedagog.

Dokumentationsvisningen:

Roligt och positivt att få se vad andra jobbar med. Hur andra tänker kring dokumentationerna?

Utseendet såg olika ut.

Bilaga 4 – Sammanställning ”Hur blir vi genuint nyfikna pedagoger”

Vad innebär det i praktiken?

Att vi är närvarande och lyssnar på barnen. Att vi ställer frågor, utmanar och utvecklar. Att vi söker kunskap tillsammans med barnen.

Vad är det vi ska vara nyfikna på?

Det barnen är nyfikna på och intresserade av, möten mellan barnen. Miljön är viktig, det kan vara samma rum men ändå olika aktiviteter. Att vara lyhörd inför alla och allas behov och stötta leken där det behövs.

Hur syns det att vi är genuint nyfikna pedagoger?

En tillåtande miljö och att material finns tillgängligt. Att vi är närvarande och visar intresse. En välkomnande miljö för både barn och föräldrar. Att vi direkt nappar på barnens tankar och inte väntar till senare. Genom pedagogisk dokumentation får man syn på vad som pågår.

Hur kan vi få detta att genomsyra hela dagen?

Att vi inte ska avbryta barnen hela tiden med städning och dylikt. Genom att vara aktivt närvarande, deltagande och arbeta med teman som går att jobba med över hela dagen.

Hur kan vi stötta varandra som kollegor för att upprätthålla och utveckla en nyfikenhet?

Öppet klimat och ge varandra feedback och kritik, både positiv och negativ. Lyssna och vara lyhörda, ge varandra tid att reflektera. Även reflektera tillsammans. Acceptera att vi är olika. Bra bemötande mot barn, föräldrar och övrig personal.

Reflektioner kring filmen.

- Lokalerna
- Kryp
- Spegelarna
- Lera på fötterna
- Lera överallt, tänk kring det?
- Ute och inomhusmiljön
- Reflektionstid

<p>Mål/Syfte/ Nyfikenhetsområde</p>	
<p>Vad gjorde och sa barnen? Vad är barnen intresserade av (utifrån våra dokumentationer)?</p>	
<p>Våra reflektioner kring vad barnen gjorde och sa och deras intresseområden!</p>	
<p>Hur ger vi tillbaka det till barnen? Hur går vi vidare? Veckans planering och förutsättningar.</p>	
<p>Koppling till Lpfö & Prioriterade mål</p>	

Bilaga 6 – Reflektionsprotokoll reviderat juni 2014

"Barns relation till sin bygd och platser och dess relation till barnen"	
Övergripande mål och syfte	
Avdelningens mål och syfte	
Avdelningens valda plats:	
Avdelningens valda projektnamn:	

LATHUND FÖR REFLEKTIONSMÖTE

"Ska vi diskutera något viktigt eller bara hinna med allt?"

Observationer: Har alla tagit del av allas dokumentationer?

Vad har vi sett i verksamheten utifrån vårt nyfikenhetsfokus?

Vilka dokumentationer har vi som stöder detta?

Reflektioner: Hur tolkar vi våra observationer?

På vilka andra sätt kan vi tolka dem?

Planering: Vad ifrån våra observationer och reflektioner jobbar vi vidare med?

Vad har vi för nyfikenhetsfokus nästkommande vecka utifrån vårt syfte?

Varför jobbar vi vidare med det?

Hur kopplar vi det till våra styrdokument?

Vad är vårt mål och syfte med detta?

Vad behöver vi förbereda och organisera praktiskt?

Vilka (barn/pedagoger) gör vad, när, hur och varför?

Vad behöver vi som pedagoger lära oss mer om?

Övrigt Är det något annat vi behöver diskutera för att den kommande veckan ska fungera?

 Emmaboda kommun Bältningsförvaltningen Förskolan i Emmaboda kommun		REFLEKTIONSPROTOKOLL	
		Veckodatum	35
		Avdelning	Avdelning
Observationer Hur och vad gjorde och så barnen utifrån vårt nyfikenhetsfokus?			
Reflektioner Inom vad barnen gjorde och så och deras intresse-området.			
Hur går vi vidare? Veckans planering, förutsättningar och nyfikenhetsfokus. Planeringens koppling till Lpfö & Prioriterade mål.			